

ВІДНОСИНИ УКРАЇНА – НАТО: ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ ТА СУЧАСНИЙ СТАН

Лісовська В. С.

*кандидат юридичних наук,
головний спеціаліст*

*Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду
м. Київ, Україна*

Після здобуття незалежності Україною було обрано шлях європейського розвитку. Одним із завдань зовнішньої політики України стало забезпечення євроатлантичної інтеграції з метою набуття членства в Організації Північноатлантичного договору.

Процес формування договірно-правової бази відносин України з Північноатлантичним альянсом розпочався з постанови Верховної Ради України «Про основні напрями зовнішньої політики України» від 02.07.1993 р. Цією Постановою було визначено роль і місце України як впливової світової держави, здатної виконувати значну роль у забезпеченні політико-економічної стабільності в Європі та підтверджено готовність України стати повноправним членом загальноєвропейської структури безпеки [8].

Регулярні контакти і співпраця України з НАТО на постійній основі розпочалися після підписання нашою державою 08.02.1994 р. Рамкового документа «Партнерство заради миру». Зазначена програма передбачає практичну співпрацю з НАТО у військовій, військово-технічній, військово-політичній галузях, а також у сферах науки, екології, економіки тощо [5].

Наразі основоположними документами, що продовжують визначати відносини між Україною та НАТО на сучасному етапі, є Хартія про особливе партнерство між Україною та Організацією Північноатлантичного договору (09.07.1997 р.) та Декларація про доповнення Хартії про особливе партнерство (21.08.2009 р.) [13, с. 2].

У Хартії країни-члени НАТО підтвердили свою підтримку як суверенітету та незалежності України, так і територіальній цілісності, демократичному розвитку, економічному процвітання, статусу без'ядерної держави та принципу недоторканості кордонів. Документ окреслив цілі, засади та принципи відносин особливого партнерства, а також основні сфери співробітництва та механізми його здійснення.

З 2009 року ключовим системним документом розвитку співробітництва з НАТО та важливим практичним інструментом здійснення реформ в Україні за підтримки Альянсу є річні національні програми під егідою Комісії Україна-НАТО. Вони визначають перспективні на-

прями роботи в сферах економіки, освіти, професійної підготовки цивільного персоналу сектору безпеки і оборони України, в енергетичній галузі, щодо реагування на надзвичайні ситуації, боротьби з корупцією, тероризмом; включають завдання, спрямовані на активізацію співробітництва з міжнародними та регіональними організаціями.

Сучасний принципово новий період співробітництва Україна-НАТО, який розпочався з 2014 року, характеризується інтенсифікацією правового та інституційного співробітництва, чіткою позицією НАТО щодо підтримки суверенітету і територіальної цілісності України у межах міжнародно визнаних кордонів та практичною допомогою, що надається Альянсом Україні.

Так, на Уельському саміті НАТО 2014 року для підтримки реформування структур безпеки і оборони і розбудови потенціалу України було запроваджено ряд проектів Цільових фондів. На Варшавському саміті НАТО 2016 року було схвалено Комплексний пакет допомоги Україні для розвитку її оборонних спроможностей на середньострокову перспективу з метою сприяння розбудові спроможності України гарантувати власну безпеку і запроваджувати у життя широко-масштабні реформи.

Перспективними напрямками співробітництва між Україною і НАТО поряд з миротворчою діяльністю, реформуванням структур безпеки і оборони, військовим співробітництвом, розвитком оперативної сумісності, є і відносно нові – протидія гібридним загрозам і громадська дипломатія.

Так, для боротьби з гібридними загрозами було започатковано Платформу Україна – НАТО з протидії гібридній війні. Діяльність Платформи Україна – НАТО з вивчення досвіду протидії гібридній війні спрямована на спільне вивчення основних аспектів діяльності в умовах гібридної війни, вироблення рекомендацій щодо аналізу і протидії гібридним загрозам [9].

Важливим напрямом співробітництва України з НАТО є створення структур, що відповідають за інформаційно-психологічну безпеку з урахуванням практики держав-членів НАТО, а також структур у сфері кіберзахисту, зокрема, Центру реагування на комп'ютерні інциденти для відстеження порушень кібербезпеки та лабораторій для їх розслідування.

Слід зазначити, що наразі членство України в НАТО визнано пріоритетом державної політики на законодавчому рівні. [3] Згідно із Законом України «Про національну безпеку України» набуття членства в НАТО належить до фундаментальних національних інтересів України [7]. Законом України «Про внесення змін до Конституції України (щодо стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного

договору)» підтверджено незворотність європейського та євроатлантичного курсу України, стратегічний курс держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору. [6]

2020 рік приніс нові виклики та загрози: пандемія COVID-19 спричинила справжню кризу, на яку Альянс швидко зреагував. НАТО використовує свої можливості з авіап перевезень для транспортування критично важливих медичних виробів по всьому світу. Так, Міжнародна програма забезпечення стратегічних авіап перевезень (SALIS) дозволяє союзникам-учасникам орендувати чартерні комерційні транспортні літаки [1]. Збройні сили НАТО брали активну участь у реагуванні на пандемію, зокрема шляхом розгортання польових лікарень, транспортування медичних товарів та дезінфекції громадських приміщень. Тисячі військових медичних працівників союзників були задіяні на підтримку цивільних зусиль [14].

Україна не залишилась осторонь, активно долучившись до діяльності Альянсу, спрямованій на подолання пандемії. Так, Генеральний секретар НАТО Єнс Столтенберг заявив, що Україна забезпечує стратегічні повітряні перевезення для країн НАТО в час пандемії коронавірусу, і це може бути фактором для поглиблення партнерства з Альянсом [12].

Водночас, важливим є продовження та інтенсифікація запровадженої раніше співпраці у військовій, військово-технічній, військово-політичній галузях, у сферах науки, екології, економіки, оскільки, як зазначив Генеральний секретар НАТО «виклики безпеки не зменшились через COVID-19 і НАТО має продовжувати її забезпечувати, щоб криза охорони здоров'я не переросла в кризу безпеки» [14].

Річна національна програма під егідою Комісії Україна-НАТО на 2020 рік передбачає продовження взаємодії України з НАТО на високому політичному рівні та вжиття заходів для використання в повному обсязі можливостей механізмів співпраці з НАТО. Особливу увагу в цій Програмі приділено, зокрема, питанням активізації процесів досягнення відповідності критеріям членства в НАТО шляхом прискорення внутрішньодержавних реформ, переведення сектору безпеки і оборони України на стандарти НАТО та покращення взаємосумісності Збройних Сил України з арміями держав-членів НАТО, гармонізації законодавства України із законодавством держав-членів НАТО у сферах безпеки та оборони [10].

Про продовження інтенсивної взаємодії та співпраці з НАТО свідчить і проведене у вересні 2020 року стратегічне командно-штабне навчання «Об'єднані зусилля – 2020», в якому, окрім українських підрозділів, брали участь підрозділи збройних сил країн-членів НАТО, зокрема,

США і Великої Британії, з метою практичного виконання завдань у багатонаціональному середовищі за стандартами та процедурами НАТО, підвищення рівня взаємосумісності підрозділів Збройних Сил України та держав-партнерів [4].

Література:

1. Важливість солідарності та взаємодопомоги. URL: https://zn.ua/ukr/international/vazhlyvist-solidarnosti-ta-vzayemodopomogi-345647_html (дата звернення: 12.10.2020).

2. Декларація про доповнення Хартії про особливе партнерство між Організацією Північно-Атлантичного договору та Україною, підписаної 9 липня 1997 року : Декларація : від 21.08.2009 № 950_021. URL: http://zakon.rada.gov.ua/go/950_021 (дата звернення: 12.10.2020).

3. Мир та безпека. Концепція зовнішньої політики України. Експертні висновки. Під заг. ред. Є. Габер, С. Корсунського, Г. Шелест. Жовтень 2020. http://fes.kiev.ua/n/cms/fileadmin/upload2/Концепція_zovnishnoji_politiki_Ukrajini_05.10_1.pdf

4. Об'єднані зусилля – 2020: відповідь на загрози. URL: <https://www.mil.gov.ua/news/2020/09/23/obednani-zusillya-2020-vidpovid-na-zagrozi/> (дата звернення: 12.10.2020).

5. Партнерство заради миру – Україна-НАТО. URL: <https://ukraine-nato.mfa.gov.ua/ua/ukraine-nato/partnership-for-peace> (дата звернення: 13.10.2020).

6. Про внесення змін до Конституції України (щодо стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору): Закон України : від 07.02.2019 р. № 2680-VIII. URL: <http://www.rada.gov.ua> (дата звернення: 12.10.2020).

7. Про національну безпеку України : Закон України : від 21.06.2018 р. № 2469-VIII. URL: <http://www.rada.gov.ua> (дата звернення: 12.10.2020).

8. Про Основні напрями зовнішньої політики України : Постанова Верховної Ради України : від 02.07.1993 р. № 3360-XII. URL: <http://www.rada.gov.ua> (дата звернення: 12.10.2020).

9. Річна національна програма під егідою Комісії Україна-НАТО на 2018 рік : затверджена Указом Президента України : від 28.03.2018 р. № 89/2018. URL: <http://www.president.gov.ua> (дата звернення: 12.10.2020).

10. Річна національна програма під егідою Комісії Україна-НАТО на 2020 рік : затверджена Указом Президента України : від 26.05.2020 р. № 203/2020. URL: <http://www.president.gov.ua> (дата звернення: 12.10.2020).

11. Розвиток особливого партнерства України з НАТО– [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://ukraine-nato-mfa.gov.ua/ukrayina-nato/rozvitok-osoblivogo-partnerstva-ukrayini-z-nato>

12. Україна забезпечує стратегічні авіаперевезення для країн НАТО в час епідемії. URL: <https://novynarnia.com/2020/04/15/perevez-nato/> (дата звернення: 12.10.2020).

13. Хартія про особливе партнерство між Україною та Організацією Північно-Атлантичного договору. URL: www.mk.gov.ua/store/files/announce_1499681906.pdf (дата звернення: 12.10.2020).

14. NATO Secretary General: Security challenges not diminishing because of COVID-19. URL: https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_175730.htm

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВЕ СПІВРОБІТНИЦТВО У СФЕРІ БІОЕТИКИ

Півень В. В.

студентка VI курсу

Інституту управління і права Київської філії

*Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
м. Київ, Україна*

Актуальність обраної теми дослідження доводиться розвитком четвертого покоління прав людини. На сьогодні продовжує користуватись попитом ідея формування прав пов'язаних із збереженням людської ідентичності. Захист людини вимагає переосмислення ставлення суспільства та держав до проведення медичних досліджень з використанням людини, клонування, використання ГМО тощо. Все це – питання біоетики. Біоетика в умовах глобалізованого світу також самостійно стає глобалізованою. Саме тому, ми повинні приділити особливу увагу питанням того, яким чином регулюється співробітництво держав у сфері біоетики на міжнародному рівні [1].

Біоетика – поняття, яке виникло у середині ХХ століття внаслідок людської рефлексії по завершенню Другої світової війни. Біоетика охоплює моральні та етичні питання діяльності людини у сфері біології та медицини. Водночас біоетика має міждисциплінарний характер. Правове регулювання біоетики тісно пов'язане із закріпленням ряду прав людини та основоположних свобод.

По-перше, біологічні та медичні дослідження повинні гарантувати право на життя та на охорону здоров'я. Ці права на міждержавному